

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi

Ders İzlenesi

Ders Kodu : 181115054
Ders Adı : Hadis Edebiyatı
Öğretim Elemanı : Prof. Dr. Mustafa Öztoprak
E-Posta : moztoprak@ogu.edu.tr
Görüşme Gün ve Saatleri : Perşembe, saat: 13:00-14:00.
Ofis : İlahiyat Fakültesi 1. Kat 117 nolu oda

Ders Hakkında
Dönem : 2025-2026 Güz
Gün ve Saat : Perşembe 15:00, 16:00
Kredi/AKTS : 2/3
Eğitim Dili : Türkçe
Öğretim Türü : Yüz yüze
Derslik : Derslik 7
Ders Türü : Seçmeli

Önkoşul Dersleri

Dersin Amacı

Hadis Edebiyatı, ilk dönemlerden itibaren hadis-sünnet adına verilen eserlerin toplandığı bir alandır. Hz. Peygamber döneminden itibaren toplanmaya ve sonraki süreçte hem tedvin, hem tasnif hem de şerh yönleriyle şekillenen süreç sonunda büyük bir ilmi birikim meydana gelmiştir. Amaç, öğrencinin bu gelişim sürecinden ve sebeplerinden haberdar olmasıdır. Her bir çalışmanın kendi hikâyesinin, metodunun olacağı bir vasatta, Hadis Edebiyatının inşa aşamasının ayrıntılarına vukufiyet, hadis-sünneti doğru anlamaya yardımcı olacaktır.

Dersin Öğrenim Çıktıları

Dersin Öğrenim Çıktıları		Yeterlilik Türü (Bilgi/Beceri/Yetkinlik)	Ölçme Yöntemleri
1	Hadis Edebiyatının amacını açıklar.	Bilgi	Sınav
2	Hadis Edebiyatının tasnif türlerini açıklar.	Bilgi	Sınav
3	Hicrî ikinci asırdaki tasnif devri öncesi rivayet mahsullerini tanıır.	Yetkinlik	Sınav
4	Hicri ikinci ve üçüncü asırda tasnif devri riayet mahsullerini tanıır.	Yetkinlik	Sınav
5	Temel hadis kaynaklarını öğrenir.	Bilgi	Sınav
6	İlk şerh çalışmalarına vakıf olur.	Bilgi	Sınav
7	Meşhur şerhleri, müelliflerini ve yöntemlerini öğrenir.	Beceri	Sınav
8	Derleme çalışmaları tanıır.	Bilgi	Sınav
9	Mevzuat, tahrir ve cem edebiyatı hakkında bilgi sahihi olur.	Yetkinlik	Sınav
10	Hadis Edebiyatında bir hadisi bulma yöntemini öğrenir.	Beceri	Sınav

Ders Kaynakları

Temel Ders Kitabı: İsmail Lütü Çakan, Hadis Edebiyatı, İstanbul: İFAV Yayınları, 1995.

Ders Politikaları

- **Ders Süresi ve İşleyişi:** Ders toplamda bir buçuk saat sürecektir ve tek blok halinde işlenecek şekilde planlanmıştır.
- **Dijital Araçların Kullanımı:** Ders sırasında cep telefonu, tablet, dizüstü bilgisayar, ses kaydedici, kamera, vb. kişisel elektronik/dijital cihazlarla dersin herhangi bir bölümü izinsiz kaydedilemez.
- **Devam Durumu:** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği 16. Madde gereği “Öğrenci, teorik ders çalışmalarının %70’ine, laboratuvar ve uygulama çalışmalarının %80’ine devam etmek zorundadır. Öğrencilerin derslere devamları, dersi veren öğretim elemanı tarafından izlenir. İlgili yönetim kurulu ile görevlendirilen öğrenciler, izinli sayılır. Sağlık raporu, derslere devam yükümlülüğünü kaldırmaz.” Dersi DZ notu dışında tekrar etmek zorunda olan öğrencilerin devam zorunluluğu bulunmamaktadır.
- **Öğrenci Merkezli Öğrenme:** Ders, öğrenci merkezli bir yaklaşımla yürütülecektir. Bu kapsamda öğrencilerin aktif katılımı desteklenecek, öğrenme sürecine dair sorumluluk almaları beklenenecek ve ders sürecine dair geri bildirimleri alınacaktır.
- **Engelli Öğrenci Desteği:** Sizin için engel oluşturabilecek durumlarla (görme, işitme vb.) ilgili olarak doğrudan dersin hocası ile iletişime geçiniz. Ayrıca engelli öğrencilerimizin karşılaşacağı zorlukları en aza indirmek ve engelleri ortadan kaldırmak amacıyla üniversitemizin bir Engelli Öğrenci Birimi bulunmaktadır. Durumunuzla ilgili olarak bu birimle iletişim kurmalısınız.
- **Sözlü ve Yazılı İletişim Etiği:** Ders esnasında öğrenciler saygı göstererek ve nefret söylemi kullanmadan yorumlar yapabilir. Yazılı iletişimde de bu kurallara uymanız, kopya çekme ve intihal konusunda son derece hassas olmanız gerekmektedir. Sunumlarınızda veya yazılı ödevlerinizde herhangi bir kaynağı kullanırken yazarları ve web materyallerini referans göstermeyi unutmayın.
- **Grup Çalışmaları ve Ekip Çalışması Etiği:** Grup çalışmaları sırasında tüm öğrencilerin eşit katılım göstermesi ve iş birliği içinde çalışması beklenmektedir. Grup içinde herhangi bir anlaşmazlık yaşanması durumunda, bu anlaşmazlık öncelikle grup üyeleri arasında çözülmeye çalışılmalıdır. Eğer sorun çözülemiyorsa, durum derhal öğretim elemanına bildirilmelidir.
- **Ödev Teslimi:** Özellikle vize sonrası ek puan talebinde bulunan öğrenciler için ekstra ödev seçenekleri sunulursa, ödevler, öğretim elemanı tarafından belirlenecek bir konu çerçevesinde hazırlanmalıdır.

Haftalık Ders İçeriği

Hafta	Konu Başlığı	İlgili Kaynaklar	Ödev/Görev/Okuma
03-07 Şubat	<u>Ders Hakkında Genel Bilgilendirme ve Giriş</u> Hadis Edebiyatı kapsamında işlenecek derslerin mahiyeti, hakkında bilgi verilecek muhaddislerin hayatı ve ders işleme metodu hakkında bilgilendirme	Ömer Özpınar, <i>Tasnif dönemi hadis edebiyatının oluşumunda ilmi ve fikri hareketlerin etkisi (Buhari örneği)</i> , Konya: Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.	Derse öğrenilenler tekrar edilmeli.
10-14 Şubat	<u>Hadislerin Yazım ve Tedvin Süreci</u> Hz. Peygamber, sahabe ve tabiin hadis yazım ve tedvin çalışmaları	Mustafa el-Azami, <i>Dirasat fi 'l-hadisi 'n-Nebeviyye</i> , Lübnan: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 1400.	Derste öğrenilenler tekrar edilmeli.
17-21 Şubat	<u>Tasnif devri öncesi rivayet mahsulleri</u> - Sahifeler - Cüzler - Erbaaunlar	Hoşab, Fahri, “Sahâbî Sahîfelerinin Lâfzen Rivâyet Açısından Deđeri”, Hadis Tetkikleri Dergisi, 2018, cilt: XVI, sayı: 2, s. 93-105.	Derste okunan yerler tekrar edilmeli.
24-28 Şubat	<u>Tasnif devri rivayet mahsulleri</u> - Cami, sünen, müsned, müstahreç, müstedrek, musannef türleri.	Erul, Bünyamin, “Ma'mer b. Râşid'in el-Câmi' Adlı Eserinin Kadim Bir Nüshası”, <i>İslâmiyât</i> , 1998, cilt: I, sayı: 2, s. 125-133.	İbrahim Hatibođlu, “Mamer b. Raşid”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , Ankara: TDV Yayınları, 2003.
03-07 Mart	<u>Tasnif devri rivayet mahsulleri</u> - Cami, sünen, müsned, müstahreç, müstedrek, musannef türleri.	Abdülhayy el-Leknevî, “Sünen-i Erba'a ve Bazı Hadis Kitaplarında Yer Alan Hadislerin Durumu”, çev. Mustafa Karataş, Kur'an Mesajı: İlmî Araştırmalar Dergisi, 1999, cilt: II, sayı: 19,20,21, s. 170-190.	Kılıç, Bilge, “Hadis Edebiyatında Musannef Türkü Eserler ve Musannef Kavramının Tanımına Ait Sorunlar”, <i>Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi</i> , 2022, cilt: XXV, sayı: 1, s. 70-94.
10-14 Mart	<u>Ale'r-Rical , Ale'l-Ahruf ve Ale'l-Ebvab Edebiyatı</u>	Azmi Özcan, “Müttaki el-Hindi”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , İstanbul: TDV Yayınları, 2006.	Yaşar Kandemir, “el-Müsned”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
17-21 Mart	<u>İstidrak ve İstihraç Edebiyatı</u> İstidrak ve istihtaç kavramları	İbrahim Hatibođlu, “el-Müstedrek”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , İstanbul: TDV Yayınları, 2006.	Derste okunan yerler tekrar edilmeli.

24-28 Mart Arasınay Haftası

31 Mart-04 Nisan	<u>Serh Edebiyatı</u> Şerh, haşiye talik kavramları.	Mehmet Efendioğlu, “Şerh”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , İstanbul: TDV Yayınları, 2010.	Sezai Engin, <i>Şerh ve Şârihin İzini Sürmek Hadis Şerhlerinin Hikâyesi</i> , İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2022.
-------------------------	--	---	---

07-11 Nisan	<u>Meşhur Şerhler</u> - Umdetü'l-Kari - Fethu'l-Bari - El-Minhaç - Et-Temhid	Yalçın, M. Fatih, Memlûkler Dönemi Kahire’de Bir Müderris : Bedreddîn el-Aynî, Uluslararası Bedruddîn el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis Toplantısı: Sempozyum Tebliğleri, Müzakereleri, İhtisas Toplantısı, Konuşma Metinleri ve Alınan Kararlar, 2016, s. 95-116.	Turhan, Halil İbrahim, Biyografi Yazım Tarihinde İbn Hacer: Müstekar/İdeal Metinlerin Oluşumu, editör Sezai Engin, Mehmet Fatih Yalçın, İslâm İlim Geleneğinde İbn Hacer el-Askalânî: Bir Memlûk Âlimi Portresi, 2021, s. 347-391.
--------------------	---	---	---

14-18 Nisan	<u>Tahric Edebiyatı</u> Tahric kavramının açıklanması	Ali Budak, <i>Tahric literatürü ve hadis tenkidindeki yeri</i> , Ankara: Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.	Yaşar Kandemir, “Zeynüddin İraki”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
--------------------	---	--	---

21-25 Nisan	<u>İhtisar Edebiyatı</u> İhtisar kavramı	Erdoğan, Tunahan, Hadis Usûlü Literatüründe Yerleşik Bir Kabulün Tenkidi: Bir İhtisâr Örneği Olarak İbn Hacer’in Nuhbetü'l-Fiker’i, Türk Akademik Araştırmalar Dergisi, 2016, cilt: I, sayı: 1, s. 49-59.	Derste işlenen konulardaki rivayetleri tekrar etmeli.
--------------------	--	--	---

28 Nisan-02 Mayıs	<u>Ahkam Hadis Edebiyatı</u> Ahkâm hadis konusunda bilgi...	Fıkıh, Kitabü'l-Ahkâm, Maani'l-Asar, Fıkhü'l-Hadis, Ahkâm Hadis, İlmü Esrari'l-hadis kavramları hakkında literatür bilgisi.	Mustafa Öztoprak, <i>Endülüs'te Hadis ve İbnü'l-Harrat el-İşbili</i> , Gece Kitaplığı, 2012.
--------------------------	---	--	---

05-09 Mayıs	<u>İhtilafü'l-Hadis Edebiyatı</u> İhtilafü'l-Hadis kavramı	Abdullah Aydın,lı, “Muhtelifü'l-Hadis”, <i>Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi</i> , Ankara: TDV Yayınları, 2020.	Ebu Yusuf, <i>İhtilafü Ebi Hanife ve İbn Ebi Leyla</i> , Mısır: Lecnetü İhyai'l-Maarif, ts.
--------------------	--	--	--

12-16 Mayıs	Mevzuat ve Rical Edebiyatı Mevzu rivayet kavramı Ricalü'l-hadis	İbnü'l-Cevzi, Suyuti, Ali el-Kari Hatib el-Bağdadi, Zehebi, İbn Hacer	Halil İbrahim Turhan, <i>Cerh-ta'dil İlminin hicrî ilk iki asırdaki gelişim seyri</i> , İstanbul: Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
-------------	--	---	---

20-30 Mayıs Final Haftası

Ders Değerlendirme

Değerlendirme Türü	Açıklama	%
Ara Sınav	Ara sınav ilk yedi haftada işlenen konuları kapsayacaktır. Ara sınav klasik şeklinde olacaktır.	50
Final	Final sınavı ara sınavdan final haftasına kadar işlenen konulardan yapılacaktır. Sınav beş sorudan oluşacaktır.	50
Bütünleme	Bütünleme, final sınavının telafisi mahiyetinde klasik tarzda bir sınav yapılacaktır. Sınav beş sorudan oluşacaktır.	
Toplam		100
Harf Notu	AA: 85 / BA: 80 / BB: 75 / CB: 70 / CC: 65 / DC: 60 / DD: 50	

AKTS - İş Yüğü Tablosu

Etkinlikler	Sayısı	Süresi (Saat)	Toplam İş Yüğü (Saat)
Ders Süresi (Sınav Haftası Dahil Haftalık Toplam Ders Saati)	14	2	28
Sınıf Dışı Ders Çalışma Süresi (Tekrar, Pekiştirme, Ön Çalışma vb.)	14	2	28
Ödev			
Kısa Sınav			
Kısa Sınav Hazırlık			
Sözlü Sınav			
Sözlü Sınav Hazırlık			
Rapor (Hazırlık ve Sunum Süresi Dahil)			
Proje (Hazırlık ve Sunum Süresi Dahil)			
Sunum (Hazırlık Süresi Dahil)			
Ara Sınav	1	1	1
Ara Sınav Hazırlık	1	18	18
Yarıyıl Sonu Sınavı	1	1	1
Yarıyıl Sonu Sınavı Hazırlık	1	15	15
	Toplam İş Yüğü		91
	Toplam İş Yüğü / 30		3,03
	Dersin AKTS Kredisi		3